

MONITOR WARSZAWSKI.

W WARSZAWIE DNIA 6. SIERPNIA 1825. ROKU W SOBOTĘ.

Dostrzeżenia meteorologiczne w Warszawie.

		Cieplomierz R.		Barometr.		Wiatr.		Stan Nieba.	
Dnia 4 Sierpnia	Zrana . . .	Stopni ciepła . . .	+14	Cali 27 linii	11,3	Wschodni	Poludniowo-wschodni	Słońce.	
	Popołudniu . . .	Stopni ciepła . . .	+17	„ —	11,3		Poludniowo-wschodni	Deszcz.	
	Wieczorem . . .	Stopni ciepła . . .	+15	„ —	9,4		Poludniowo-wschodni	Deszczyk.	
5	Zrana . . .	Stopni ciepła . . .	+15	Cali 27 linii	8,8	Wschodni	Poludniowo-wschodni	Chmurno.	
	Popołudniu . . .	Stopni ciepła . . .	+23	„ —	8,5		Poludniowo-wschodni	Słońce.	
	Wieczorem . . .	Stopni ciepła . . .	+16	„ —	8,4		Poludniowo-wschodni	Xiężyc.	

OBWIESZCZENIA RZĄDOWE.

Kommissya Rządowa Spraw Wewnętrznych i Policyi.

Wydała następujące patenta swobody.

1.) Dnia 6. Maja r. b. Panu Fidelis Brunner w Warszawie, na zakład budowania Instrumentu muzycznego, *Choralion* zwanego na lat pięć. 2.) Dnia 7. Czerwca r. b. Panu Alexis Auzilly, na wprowadzenie i robienie w Królestwie narzędzia wynalazku P. Lafarest do tarcia lnu i konopi bez roszczenia na lat 9. — 3.) Temuż, z teyże daty na wyrabianie papieru z paździerzy lnu i konopi na lat 9. — 4.) Dnia 1. Lipca r. b. Panu Hamann na wprowadzenie i budowanie foluszów i pralni sukien nowego wynalazku na lat 6. w Warszawie d. 5. Sierpnia 1825 r.

Minister prezydujący

(podpisano) T. Mostowski.

Sekretarz Jeneralny

(podpisano) Aug. Karcki.

Za zgodność

Sekretarz Jeneralny Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Policyi.

Aug. Karcki.

Kommissya Woiewództwa Mazowieckiego.

Stosownie do Reskryptu Kommissyi Rządowej Przychodów i Skarbu z dnia 5. Lipca r. b. Nro. 40,169 podaie do wiadomości publicznej iż Xięże Namieśnik Króleski Reskrytem swym z dnia 25. Czerwca r. b. Nro. 4697 w skutek przełożenia Senatu Wolnego Miasta Krakowa dozwolił raczył, aby dodanemi zostały do Taryfły na produkta i wyroby Miasta Krakowa i jego okręgu ustanowioné, opuszczone w teyże Taryfłie następujące Artykuły, iako to: skórki cielęce na czarno wyprawne i skórki krolieze wyprawne do pozycyi 163 wyraźniéj Setnéy sześćdziesiątę trzeciéy; skórki krolieze surowe do pozycyi Nro. 162 wyraźniéj sześćdziesiątę drugiéy; Futra baranów ordynaryynych i krolików do pozycyi Nro. 40, wyraźniéj czterdziestéy.

w Warszawie dnia 16 Lipca 1825 r.

Radca Stanu Prezes

w Zastępstwie Kożuchowski.

Sekretarz Jeneralny

w Zastępstwie Komierowski.

Kommissya Examinacyyna Woiewództwa Mazowieckiego.

W celu uregulowania wczesnie terminów dla Kandydatów do Examinów na Urzędy Sądowe Klasy II podających się,

ostrzega niniejszém mających zamiar takowe w następujący Kadencyi Sierpniowej składać, iż tak Kandydaci którzy po skończonéy Aplikacyi prośby swe w bieżącym miesiącu o przypuszczenie ich do Examinu podali, iako też Kandydaci ułaskawieni z powodu nieskończonéy Aplikacyi przez JO. Xięcia Namieśnika Króleskiego, obowiązani są prace pismienne których ieszcze dla zachodzących przeszkód do swych podań nie dołączyli, iako też wyciąg z Dzieł złożyć niezawodnie przed dwudziestym czwartym Sierpnia r. b. składający zaś późniéy wzmiankowane prace sami sobie winę przypiszą: że od składania Examinów w kadencyi następnéy usunięci zostaną.

w Warszawie 31 Lipca 1825.

Prezydujący Kożuchowski.

p. o. Sekretarza Kom. Exam. Hussar.

Urząd Muncypalny Miasta Stołecznego Warszawy.

Na dalszą dzierżawę domu mieyskiego pod kolumnami na przeciw Ratusza głównego Nro 476 lit. A. sytuowanego, na lat trzy to jest: od Ś. Michała r. b. do tegoż dnia w r. 1828 ogłasza niniejszém powtórna licytacya publiczna do odbycia której przeznaczając stanowczy termin na dzień 10 b. m. o godzinie 4 z południa tu w Ratuszu głównym w sali zwykłych posiedzeń, wzywa chęć dzierżawy mających aby w tymże terminie i mieyscu zaopatrzeni w Vadium w gotowiznie zł. 4000 znajdować się chcieli. Warunki pod którymi kontrak z najwyżcý ofiarującym zawarty będzie, w biurze Urzędu Muncypalnego przeyrzane być mogą.

w Warszawie 1 Sierpnia 1825.

Radca Stanu Prezydent Woyda.

Sekretarz Jeneralny Jachólkowski.

W A R S Z A W A .

— Dzień Jmieniem Nayaśnieyszéy Cesarzowéy MARYI, Matki Nayaństwoiwszego Monarchy, obchodzony był we Środe uroczyscie w stolicy. W Kościele metropolitalnym celebrował w obec Władz Rządowych JW. X. Arcybiskup Prymas. — Obiad dawał JW. Senator Nowosilcow; — wieczorem był teatr bezpłatny i oświecono miasto. Dniem pierwy spalono w Obozie pod Powązkami piękny Faierwerk; znaczna część ludności stolicy okryła przyległe błonia.

— Deputacya do rozpoznawania i przyznawania tytułów honorowych z grona Senatu wybrana, ogłosiła, iż na mocy upoważnienia N. PANA, udzielonego sobie w odezwie Ministra Sekretarza Stanu

z dnia 30 Kwietnia i 3go Czerwca r. b. przyznany został tytuł *Hrabiego*: Bartłomiejowi, Antoniemu i Andrzejowi *Lankorońskim*, niemniéy Kasprowi *Potulickiemu* i siostróm jego Józefie *Wielopolskiéy* oraz Maryi *Rostworowskiéy*.

— W roku zeszłym Rząd nakazał robić doświadczenia w Stolicy ze sposobem M' Adama budowy dróg bitych. Ulica *Bracka* została wysypana podług iego metody. Tego roku daléy się ciągną te próby na ulicy *Mazowieckéy*, i na *Długiéy* przed Arsenalem; prócz tego urządono tymże sposobem chodniki na ulicach *Nowy Świat*, *Rymarskiéy* i *Przejazd*. Chodniki te okazały się w porę wilgotną zupełnie dobre, i bez porównania wygodniejszy od dawnego bruku z granitów polnych. Co do wyborności dróg tym sposobem robionych, ieden jest tylko głos w Europie; mają za sobą taniósć i trwałość. Nawet ulice *makadamisowane* w stolicy tę mają korzyść, że powóz mniéy cierpi niż na bruku, i lżej się toczy za końmi. Z czasem będzie można zaradzić i kurzowi, który, iak wielu mniema, powstaje z łatwego scierania się drobno tłuczonych cząstek czerwonego granitu: siny, stawia pod tym względem mniéy niedogodności. (Obacz niżej Artykuł ze *Szwerynu* w tym samym przedmiocie.)

— Wyszedł z druku 20 Numer *Rozrywek dla dzieci*; zawiera między innymi interesujący początek *Pamiętników Franciszki Krasinskiéy* która późniéy poszła za Xięcia Karola Saskiego; w Bibliotece publicznej jest kilka iéy listów oryginalnych. *Pamiętniki* wspomniane nie są prawdziwe, to jest, nie przez Krasinskę w owym czasie pisane; są iednak zręcznie naśladowane, z taką bacznoscią na ówczesny stan kraiu i zwyczaje narodowe, że się przyjemnie daia czytać iako rys ohyezaiów ku schyłku panowania Augusta III.

— Wyszła z druku „*Historya prawa rzymskiego*“ napisana przez W. A. *Maciejowskiego* Prof. Uniw. Wars. — Cena exemplarza na pięknym papierze 10 złp.

— W budzie wystawionéy pod Wizytkami, którą właściciele, dla oszczędzenia kosztów naimu sali, ze sobą wożą, można widzieć od dni kilku figury woskowe wyobrażające sławnieyszich ludzi tego wieku. Ze wszystkich kabinetów tego rodzaju które nam do Warszawy przywożono, jest to zbiór nayuboższy; niektóre grupy zupełnie baieczne i bez względu na chronologią, na zwyczaje, na ubiory i t. p. Rzecz dziwna, iż przy tak wysokim

stopniu doskonałości pięknych kunsztów w Europie, większa część właścicieli figur woskowych stara się iedynie o podobieństwo twarzy, nie zważając na to że niezgrabna i sztywna postawa ciała, brak proporcji, niewłaściwe ubiory i t. p. więcéy widza uderzają niż podobieństwo rysów twarzy.

— Pokup na drzewo do budowy nie zmiernie się pomnożył w Anglii, a osobliwie w Londynie, gdzie w r. b. ma stanąć około *dwunastu tysięcy* nowych domów. Stąd to pochodzą te znaczne wysełania drzewa zewszystkich portów północnych. Podług *Hamburskiej gazety kupieckiej* przeszło przez Sund tylko do końca Kwietnia, 135 okrętów samém drzewem ładowanych, po większój części sośniną.

— W ciągnięciu lém 25tój Loteryi Klasycznej Królestwa Polskiego, odbytém dnia 5 b. m. i r. znaczniejsze wygrane padły na następujące Numery:

Numer	176	wygrał	7,000	Złp.
—	7,221	—	3,600	—
—	16,205	—	1,800	—
—	24,000	—	1,400	—

PRZYIECHALI (dnia 4 i 5 Sierpnia).

Chodoir Jan Baran z Siedlec — X. Wierzbowski Michał Kanonik z Paltuska — Prianków Olimpi Pułkownik z Wiednia — Romer Ignacy Sędzia z Łomży — Sunińska Frauciszka z Karlsbadu.

WYJECHALI (dnia 4 i 5 Sierpnia).

Malecki Jenerał do Augustowa — Konarski Tomasz Pułkownik do Skierniewic — Witkowski Teodor Prezydent do Suwałk — Bezobrazow Adjutant J. C. M. do Rossyi — Grabowska Pelagia Hrabina do Nurca — Święcki Tomasz Mecenas do Szeptowa.

ze Szwecyi 22 Czerwca.

— Sejm tegoroczny, iak słychnąć, zacznie się w Październiku.

— Towarzystwo Angielskie podjęło się budowy drogi bitój według sposobu Mac Adama, za każdą milę po 24,800 Tal. do tego należy także utrzymywanie tójże drogi przez rok po iej ukończeniu, co około 1000 Tal. wyniesie, a więc sama budowa drogi kosztować ma 23,800 Tal. Lecz i ta kwota nie ma być całkowicie wypłacona, odtrąci się od niój to co w kamieniach i robociznie bezpłatnie dostarczonóm być może; tym sposobem można od każdój mili 10,255 Tal. 34 s. odtrącić, towarzystwo przystaie na zmniejszenie 13,544 Tal. 14 s. na milę, ieżeli iej dostarczone będą bezpłatnie kamienie i część roboty około ziemi. Ugodzono się także względem utrzymywania tych dróg przez lat 21 po ośmset Tal. za milę rocznie. A tak towarzystwo najmocniejszą przez to stawi rękoinią za dobroć sposobu i trwałość roboty.

— We wsi Lünow, w obwodzie angermundzkim, zastrzelono niewidzianego tam nigdy ptaka egipskiego *Ibisa*. (G. B.)

z Brukselli 19 Lipca.

— Otworzono w Harlem 15. Lipca wielką salę wystawy *roślin* towarzystwa ekonomicznego Niderlandów. Zbiór przeszło 700 roślin i płodów, z których 185 ubiegało się o otrzymanie honorowój nagrody, wystawiał najwspanialszy widok. Nagroda rzadkości przysadzona została roślinie *nepenthes distillatoria* i *artocarpus incisa*, a nagroda najlepszego hodowania

roślinie *araucaria excelsa* i *pinus longifolia*.

— Biegacz Karol *Guize* zapowiedział że mniéy iak w 80 minutach póydzie i powróci z Brukselli do Vilvorde idąc przez aleę zieloną. Wyruszył 11 t. m. lecz zatrzymany iak mówią, w Vilvorde, powrócił dopiero po półtorej godziny lub blisko po siedmiu kwadransach; nie był ztrudzony ani nawet zgrzany. Człowiek ten jest mały i chudy ma szczególny sposób biegania, trzyma w zębach róg od chustki i utrzymuje ją ręką przy żołądku; w drugiej ręce nieustannie trzaska biczem.

— Znany, zamieszkały tu francuzki prawnik *Merlin*, widział się zagnalonym zapłacić 40,000 franków księgarzowi *Wahlen*, aby ostatni zamiechał zamiaru przedrukowania dzieł iego, i odstąpił swoich prenumeratorów księgarzom paryzkim.

(L. d. B.)

z Londynu 22 Lipca.

— *P. Canning* iest bardzo chory; prócz mocnego ataku podagry, ten statysta, na którym cała nadzieia Anglii w tój chwili polega, zagrożony iest zapaleniem kiszek; miał cokolwiek spokojniejszą noc ostatnią co mu wiele pomogło.

— W przeszłym tygodniu więcéy zawinęło zagranicznych okrętów do portu w Liwerpool, aniżeli w którymkolwiek bądź roku zawinąć mogło w takimże przeciągu czasu, było ich bowiem blisko 100 nie rachując statków nadbrzeżnych i Irlandzkich. W pięciu dniach przywieziono 50,000 pak bawełny ze Stanów Zjednoczonych i Brazylii.

— Dochód z cła w iednym miesiącu w Liwerpool w ostatnim kwartale wynosił *milion* funtów sterl.

— W Bristolu wynaleziono wóz o trzech kołach, który poruszać może osoba wewnątrz siedząca, i tym sposobem 8 mil ang. na godzinę uiechać.

— Król *Otaheity* został przed rokiem koronowany i namaszczoney przez *Missyonaarzy*. (L. d. B.)

— Na pokładzie okrętu *Egeira*, który zawinął do Plymouth znajduje się *P. Morier* z ratyfikacją naszych układów z *Mehikiem*.

— *Maciora* z chińskiego gniazda w *Walthamton* oprosiła się trzy razy w roku i wydała na świat 75 prosiąt; pierwszą razą 24, drugą 25 a trzecią 26, które wszystkie żyją.

— Czytamy w iednym z angielskich dzienników, że pewien człowiek znakomitego rodu, wszedłszy do sklepu dla kupienia pistoletu, prosił aby mu niebawnie odlano kule stósowne do kalibru nabytego pistoletu. Pytano go co zamysła z tём robić; odpowiedział iż *chce sobie w łeb wypalić*. Kupiec widząc go w mocném przedsięwzięciu odjęcia sobie życia, powiedział iednemu z swoich czeladników aby odlał kulę, tymczasem zaś posłał drugiego po urzędnika policyi; ten przybył niebawnie; zaprowadzono nie z małą trudnością *gentlemana* i stawiono go przed urzędem w *Halton-Garden*, przed którym po szalonym się sprawował, oświadczał, iż każdy Anglik ma prawo w łeb sobie wypalić gdy mu się to uczynić spodoba; że zabić się, lub chcieć się zabić, nie było zbrodnią, ani buntem, i że urząd nie miał prawa w to się wdawać. Nakoniec po wzięciu lekarstw chłodzących, które mu urząd przepisał, powrócił, mówią angiel-

skie dzienniki, z upełnie do zmysłów, i można go było bez obawy na wolność wypuścić. (Dr. bl.)

— Odebraliśmy dnia 18 b. m. dzienniki z Kalkuty dochodzące do 3 Marca. Po wielu czynach w których wojsko kompanii było zawsze zwyciężkiem, korpus użyty w Asamie, zostający pod rozkazami *Jenerała Richard*, zajął przez kapitulację *Rungpore*, stolicę tego kraiu. Pozwolono *Birmanom* cofnąć się i uważano iakoby to zdarzenie oddawało Królestwo *Assam* pod panowanie angielskie.

Birmanowie opanowali w r. 1820 *Rungpore*, a duch napaści który w tём zdarzeniu okazali, i nieporozumienia iakie zasły z powodu ucieczki kilku *Xiążąt Assamskich* na terytoryum kompanii, były główną przyczyną wojny. Dla uzupełnienia uciechy z tych wiadomości, mówią że działania w *Assam* prawie wyłącznie były wykonanemi przez *Cypayów*. (Et.)

— *Kalkuckie* dzienniki zawierają następujące wiyatki tyczące się wojny z *Birmanami*.

„Więcéy iest teraz niż kiedy nadziei pomyslnego powodzenia. *Peguanie* poddaia się nam w wielkiej liczbie, wysłano oddział do *Elephant-Point*, z szalupami dla przewiezienia ich do *Rangoon*. *Syamiczykowie* opuszczają także chorągwie króla *Awy*. Jakoż zdaie się, że stałość z iaką wojska nasze utrzymywały się w *Rangoon* pomimo wszelkich przeciwności sprawiła upełne rozsprzężenie w tój części państwa *Birmanów*.

Major *Sale* ma się udać do *Bassein* z małym oddziałem. Urządzą potrzebne środki w *Martaban* na przyjęcie *kraiowców* udających się pod naszą opiekę. Ci *kraiowcy* twierdzą iż znaczna siła *Birmanów* chciała przymusić ich ziomków do dalszego walczenia, i że kroki nieprzyjacielskie były skutkiem tych usiłowań.“

— Listy z *Rangoon* z dnia 4 potwierdzają cośmy donieśli że dzień 15 oznaczony iest na wyruszenie wojsk naszych naprzód. Przeznaczono tylko mały oddział wojska do tego działania, który się uda pod dowództwem *Jenerała Campbell*. Mniemają że *kraj* niekontent z rządu *Awy*, i iest skłonny do buntu.

Wojsko pod dowództwem *Jenerała* brygady *Morrison* postępuje ku *Arracan*. Sądzono iż tam stanie dnia 13 lub 14 *Lutego*; lecz nie przybyło ieszcze dnia 17, doznało bowiem wiele trudności z powodu złych dróg.

Wojsko zostający pod dowództwem *Jenerała* brygady *Schuldam* w *Cachar*, zdaie się czynić postępy, lubo ogromne znajduje przeszkody. *Munnipore* iest celem pochodu wojska. Gdy ostatnie nadeszły wiadomości, wojsko było na 120 mil oddalone. Przecież mówią że *pionierowie* przedarli się o 24 mil od *Munnipore*. Zbliżenie tych wojsk ku granicy sprawi zapewne wiele kłopotu *Birmanom*, albowiem mniemali że droga z *Bengalu* do *Munnipore* iest nie do przebycia. Nie wiemy bynajmniéy czyli rzeka *Zunroo*, płynąca około *Munnipore* iest spławną; lecz podobna do prawdy że się nią staie po połączeniu się z *Ningtee* wtenczas zowie się *Kyandnayn*, i wpada do *Erawaddy*, 70 do 80 mil poniżej *Umrappoora*, stolicy *Birmanów* i w takiejże odległości w górze od *Sumblungheun*, punktu do któ-

rego zmierza Jenerał Morisson. Odległość z Umrapoora do Munnipore, w prosty linii, wynosi mil 200.

Wyczytuujemy dalej w gazecie rządowej że *Zolianie* czyli dawni Peguanie, wysłali do Anglików poselstwo z oświadczeniem iż chcą złączyć się z nimi w 5,000 ludzi. Oświadczenia że to czynią z wiedzą i poświęceniem Króla Syamu, który, podług nich, ma pod ręką 30,000 ludzi gotowych wysłać naprzeciw Birmanom skoro tego zechcą Anglicy.

Wiadomości z Assam ogłoszono w Kalukcie przy biciu z armat. (Et.)

z Madrytu 9. Lipca

— (z Listu) — Niektóre dzienniki francuzkie, a na ich czele *Dziennik Sporów*, usiłują przekształcić wypadki które wzruszają Hiszpanię. Ich nienawiść rozciągająca się na wszystkich rojalistów hiszpańskich, ściga nade wszystko wiernych ochotników którzy poświęceniem swoim tak godnie usprawiedliwiają swoje nazwisko. W tym stanie rzeczy, bezstronny opowiadacz powinien sprostować fakta, kreśląc krótko lecz i dokładny obraz tego co się tam działo od 16 Czerwca.

Zrzucenie z urzędu Jeneralnego Kapitała i Ministra wojny powinno być dotknięciem rojalistów, którzy na nie narzekali tajemnie; lecz nieprawda, iakto to twierdził *Dziennik Sporów*, że ochotnicy z tego powodu uczynili groźne przełożenia Królowi. Do niełaski tych dwóch ludzi którzy na ich zaufanie zasłużyli, dołączyła się nagła i podejrzana słabość 30 dobozów. Taki zbieg okoliczności mógł być wzniecić nieiaki zapal. Jednakże co czynią ochotnicy Królescy? udają się do swoich kwater, biorą broń, odbywają patrole po mieście a zamiast skłaniania ludu do buntu, iak to potwarezo twierdził *Dziennik Sporów*, poskramiają go swoją spokojną i dzielną postawą. Lecz nie dosyć na tém; uspokajają także oburzenie żołnierzy liniowych, których trzeba było zamknąć w Koszarach; a tak twierdzić można że oni tylko sami w tym dniu utrzymali spokojność w stolicy.

Jednakże świeże zrzucenie Jeneralnego Kapitała *La Pezuela* usprawiedliwiło niechęć iaką dla niego mieli ochotnicy. Rozmaito były pogłoski o przyczynie tego wypadku: oto jest naysposobniejsza.

Kommissya oczyszczenia zgromadziła się pod prezydencją jeneralnego Kapitała i podała mu listę Officerów którzy podług ich zdania oczyszczeni być nie mogą z powodu winy ciążącej na nich. Między temi Officerami był jeden który należał do wojska *Ballesterosa*, znany z rewolucyjnego postępowania i zasad; Kapitan jeneralny chciał go własną swoją powagą zaoczyszczonego ogłosić. Członkowie Kommissyi, a nade wszystko Sekretarz, mocno się temu sprzeciwili; wtenczas Jenerał *Pezuela* cały płonąć gniewem iak naysięprzywocięcy powstał przeciw rojalistom którzy pospieszili na obronę tronu, i tak dalece się zapominał że ich spiskowemi i zbrodniarzami nazwał, utrzymując że prawdziwy honor zależy tylko na tém aby nie opuszczać swoich sztandarów, że ci którzy walczyli za Konstytucją dopełnili swojej powinności i że podług jego mniemania wszyscy Officerowie konstytucyjni i sam *Ballesteros* powinni być oczyszczeni. Mowa ta oburzeniem przejęła wszystkich członków Kommissyi, którzy oddalili się zdziwieni taką śmiałością.

Sekretarz osobiście znieważony od Kapitała Jeneralnego, natychmiast udał się do Króla, który uwiadomiony o całej rzeczy odebrał natychmiast dowództwo stolicy Kapitanowi Jeneralnemu, co wykonane było wieczorem 7. Lipca.

Gdy Kapitan jeneralny tak sobie postępował pośród Kommissyi, radzono Królowi podpisać liczną listę wygnańców między którymi znajdował się *Xiąże Infantado*, Radca Stanu *Bojas*, dowódzca ochotników króleskich *Villamil*, wielu Officerów z tegoż Korpusu i mnóstwo osób poświęconych sprawie króleskiej. — Zamysł ten nie udał się przez szlachetny charakter Ferdynanda, który przy okazaniu mu tej listy oświadczył stale że go ta propozycja oburza i krzywdzi.

Wszystkie te intryki iawnie dowodzą że stronnictwo liberalne pochlebiało sobie iż sprawi buntownicze poruszenia; a jeżeli szczęśliwie poskromione zostały, przypisać to należy ochotnikom Króleskim i mądrości Monarchy.

— Sprawa Jenerała *Pezuela*, o której Gazeta ani słowa nie rzekła, ciągle iak największe czyni wrażenie. Mówią że z powodu mocnego przełożenia Kommissyi oczyszczający pod sąd oddany zostanie.

— Marszałek polny Don Miguel de la Torre, Kapitan Jeneralny wyspy Porto-Rico i dawny dowódzca wyprawy do *Costa-Firma*, otrzymał wielki krzyż Orderu Ś. Ferdynanda.

— Król wiejeźdza z rodziną Króleską do Granja gdzie aż do Października zabawi.

— Mówią dziś o tajnej korespondencji iak największej wagi, która schwytna została w Ministerjum spraw zagranicznych, a która może sprawi upadek Ministra i kilku jego Kollegów. Wiadomość ta krąży iako niepewny odgłos bez żadnego objaśnienia. (Dr. bl.)

— Wprowadzenie zboża zagranicznego do Hiszpanii zostało przedłużone do 30 Sierpnia.

z Rzymu 9. Lipca.

Proces węglarzy spieszenie się odbywa; staranie pewnego stronnictwa aby tę rzecz iako mało znaczącą wystawić, nie nie dokazuje przeciw tak ważnym faktom iakim jest usiłowanie zabicia *Pontiniego* przez *Tharginiego*, i przeciw wyznaniom które *Pontini* uczynił przed rządem. *Pontini* już prawie wyleczony z ran swoich przeniesiony został ze szpitala do zamku Ś. Anioła gdzie pozostanie zabezpieczony od ciosów tych spiskowych którzy uszli przed sprawiedliwością.

Ogrom dowodów zebranych przeciwko uwięzionym, a przeciw którym nie mogą się niczem zastawić prócz czczego zaprzeczania, do tego stopnia ich rozjątrza że odpowiadają z największym uniesieniem. Uważają że ci po których by się więcej umiarkowania i przyzwoitości spodziewać można, z powodu ich stanu, jeszcze są zuchwali w odpowiedziach. (Et.)

— Trwa tu ciągle przechód austriackiego wojska powracającego z Neapolu. Dnia 8. Lipca stanął tu Batalion Pułku *Xięcia Lichtenstein*. J. Ś. postanowił iż wszystkie przez Rzym przechodzące austriackie wojska mają udział łaski dozwoływanych w roku Jubileuszowym, skoro odwiedzą raz tylko osobiście kościół Watykanu. W skutek tego pomieniony batalion udał się tegoż dnia w paradzie do kościoła, a po u-

kończonem nabożeństwie otrzymał na placu stykającym się z papieżkim pałacem błogosławieństwo Oycy S.

— Sławna Improwizatorka *Rosa Taddei* dawała dnia 3 b. m. improwizacyjną zabawę, w której wielką sławę pozyskała. Wykonała 7 tematów w wierszach różnmiarowych; żywość iey fantazyi, obszerna wiadomości i łatwość rymowania są godne podziwienia. Łacińska akademja przyjęła ją w poczet swoich członków.

— Królestwo Jmć Sardyńscy przybyli dnia 6 Lipca po trzechmiesięcznej niebytności do Turynu i zostali przyjęci od *Xięcia i Xiężny Carignan*.

z Paryża 24 Lipca.

Król postanowił 12 Maia że Kapellani, przybywszy do swoich korpusów powinni być okazani całemu pułkowi i wykonać przysięgę iak officerowie. Należy się im pozdrowienie wojskowe i prezentowanie broni od podofficerów i żołnierzy, iak officerom. Nareszcie powinni zająć w sztabie stopień bezpośrednio po officerach wyższych, to jest: przed Adjutantami - maiorami, płatnikami, officerem ubiorczym, chorążym i chirurgiem.

— Pewna gazeta tuteysza podaje liczbę psów w Paryżu do 85,000 z których tylko 31,700 są użyteczne rzeźnikom lub na uwięzi, reszta zaś 53,360 niepotrzebna. Zmniejszenie tej zgrai psów, i przy takich upałach, nie powinno być obiętną rzeczą. (G. B.)

— Statek pocztowy do żeglugi między Bordeaux i Hawanną urządzony, po 24ro dniowej żegludze przybył do Bordeaux i przywiózł z sobą Jenerała *Morales*, który, iak wiadomo, po odjeździe *Morilla* do Europy, dowodził Hiszpańskiem wojskiem w Kolumbii, kapitulował w Porto-Cabello i z 1200 ludźmi do Kuby przewieziony został. Gdy rzeczony statek odbiiał, wtedy właśnie Jenerał *Lemaur*, dowódzca twierdzy *Juan d'Ulloa*, za urlopem do Hawanny przybył.

— „*Dziennik Konstytucyjny* oznaymił przed kilką dniami że pewien *Xiądz* z okolicy *Blois* zabronił swoim parafianom modlić się za Karola X., ponieważ ten *Xiądz* jest potępiony za zaprzysiężenie Konstytucyi tak iak *Ludwik XVIII.* za iey nadanie. — *Dziennik ten*, mówi *Drapeau blanc*, przypominał wczoraj o tymże zdarzeniu które go równie zadziwia iak nasze milczenie. Odpowiadamy więc *Dziennikowi konstytucyjnemu* chociażby tylko dla okazania że się nie lękamy żadnych jego napadów.“

„Jeżeli milczeliśmy to dla tego iedynie, że nam się zdawało, iż Artykuł *Dziennika Konstytucyjnego* zawiera w sobie iedną z tych potwarzy knowanych codziennie w warsztacie w którym cyklopy liberalizmu maczają pociski zwrócone przeciw Religii i iey Kapłanom. Spodziewaliśmy się że lada dzień okaże się świetne zaprzeczenie. Lecz rzemieślnicy fabryki antyreligijnej również są nieczuli na wstyd iak wszelkiący prawdzi przeciwni. Wiedzą dobrze iż potwarz przemiiający wpływ ma tylko i nareszcie zawsze się odkrywa, lecz z nię cokolwiek pozostaie, iak błoto które padając na suknie, nawet po wychodzeniu, plamy zostawia po sobie.“

„Prócz tego są rzeczy których uczucie przyzwoitości wzbronięcy powinno dziennikom iakichkolwiek bądź stronnictw.“

Dzienniki w tém są podobne do trybunałów, które bez arbitrów roztrząsają sprawy obyczajom przeciwnie. Nasza miłość i poświęcenie dla dostojnej osoby Króla ma także swój wstyd i obrażalibyśmy go przypominaniem tego co by choć najmniejszy uszczerbek przyniosło uszanowaniu należnemu dla majestatu Króleskiego.

«Lecz przyznajemy dziennikowi konstytucyjnemu to czego niema prawa spodziewać się; powiedział chociaż raz prawdę; proboszcz z okolicy Blois rzeczywiście miał mowę którą mu przypisują. Zapytujemy się więc: czyli w duchowieństwie składającym się z 25,000 Xięży niepodobieństwem jest aby się nie znalazł jaki obłąkany? Xięża są ludźmi i mają wszystkie słabości naszego przyrodzenia. Jest z resztą fatalność przywiązana do téj dyecezyi Blois; Patrzenie na Xiędza *Gregoire*, potępił wszystkich Królów na tym i na tamtym świecie mówiąc że tym są w porządku moralnym czym potwory w porządku fizycznym; iednakże dziennik konstytucyjny przyklaskiwał wówczas téj maxymie rewolucyjnej! — Ach Mości Panowie mieycie nieco wyrozumiałości dla tego biednego proboszcza, który w tym tylko przewinił że nazbyt dobrze korzystał z nauk swego dawnego biskupa.»

— List z Rio - Janeiro z dnia 14 Maia zawiera co następuje:

Odebraliśmy wiadomości z Monte - Video donoszące iż nieiaki renegat, officer hiszpański imieniem Francisco - Robeiro, niedgdyś zostający w służbie Artigasa, zbuntował dwa bataliony załogi, składający się z 700 ludzi i wyszedł z miasta na ich czele. Zgromadził w okolicy włoścogów i zbóyców gotowych zawsze do należenia do przedsięwzięcia w którym spodziewają się rabunku. To największy zatrząża że go wystawiają jako mającego związek z rządem Buenos - Ayres, który pragnie, iak mówią, posiadać Monte - Video przez iakie bądź środki. Z powodu tych wiadomości nałożono embargo na wszystkie okręty przeznaczone do portów południowych. Wielka czynność panuje w departamencie wojny i dowiadujemy się że najęto kilka wielkich okrętów dla przesłania woyska do Monte - Video. Woysko to wynosić będzie około 1,500 ludzi wszelakiej bronii, a między temi 600 Niemców.

— Prokurator pewny w Bogota (w Kolumbii) nazwiskiem Carneiro, udaie się codziennie do pałacu sądowego w powozie do którego dwa tygrysy zaprzężone. Zwierzęta te tak są oswoione iż można niemi kierować iak zwyczajnymi koniami. Lecz psy nie mogą się przyzwyczaić do tego rodzaju nowych zwierząt domowych. Widać stąd iak wielkie postępy cywilizacya zrobiła w nowym świecie! (Et.)

— Zdaie się rzeczą niewątpliwą że w okolicach Baianny i Perpignan założony będzie obóz. W obozie przy Baiannie dowodzić będzie Jenerał Porucznik Hr. *Pelleport*, przy Perpignan Jenerał Porucznik Hr. *d'Alton*. Obroty wojskowe w obozach rzeczonych zaczną się w początku Września i trwać będą do 25 Października. Minister wojny zwiedzi obadwa obozy, i przez wschodnie departamenta wróci do Paryża, po czém odprawi inspekcją garnizonu Strasburskiego, i obozu przy Lunewille.

— Ludność Francyi rachują teraz na 30,470,000 mieszkańców. Po wsiach żyje 22,000,000 w miastach 7,800,000. w Paryżu

770,000. W Paryżu liczą 24 mieszkańców na jeden dom, w innych miastach po 8, po wsiach po 5. Domów wiejskich jest 4,400,000, miejskich 1,000,000, w Paryżu 30,000. Ogólny dochód z domów wynosi 492 milionów fr. to jest, z domów Paryżkich 75 mili., po innych miastach 300 milionów fr. powsiach 120 milionów. Ogólny dochód gruntowy szacują 1,600 milionów fr., a tym sposobem dochód z domów wynosiłby trzecią lub czwartą część ogólnego dochodu gruntowego.

— Pewny mieszkaniec Marsylii, iak *Arystarch* donosi, skazany został na karę pieniężną. Adwokat tamtejszy przy pomocy przyjaciół wielkie znaczenie mających, wyjednał u Króla darowanie mu kary. Lecz mieszkaniec rzeczony wolny od kary nie troszczył się bynajmniej o wynagrodzenie Adwokata za jego przysługę, co większa, ani mu nawet wdzięcznym za nią bydz nie chciał. Adwokat zapozwał go, lecz Sąd wydał wyrok, że usługa w podobnym razie wyświadczona, nadto jest szlachetną aby miała bydz opłaconą; i na tym fundamencie usunął skargę.

— W Maiu pokazała się zaraza morowa na kilku zagranicznych okrętach w przystani Alexandryjskiej będących, tak iż na niektórych cała osada wymarła. Dwa statki Francuzkie bawełną ładowne w drodze z Alexandryi do Francyi podobnież napadło powietrze. Na jednym z nich, pod Kapitanem *Baron*, umarło dwóch matków, na drugim pod Kapitanem *Audibert* umarło czterech ludzi, między którymi i sam Kapitan. Gdy rzeczony dwa statki zawinęły do portu w Pommeugue, natychmiast Kollegium zdrowia w Marsylii ogłosiło wszelkie środki ostrożności z zwykłą biegłością i gorliwością. Jeden tylko matek, na którym się znaki morowey zarazy pokazały przeniesiony został dnia 30 z. m. do szpitala, gdzie mu dżumę rozżarzoną żelazem wypalono, tak iż d. 10 b. m. już był wolny od niebezpieczeństwa. A tak Francya i cała Europa czuynością dozorców szpitala, uchronione zostały od morowego powietrza, które w dawniejszych wiekach okropną było klęską prawie całego mieszkalnego świata. Już od 106 lat pomor w szpitalach tylko zostawał i tam był tępiony. Przed Narodzeniem Jezusa Chrystusa 41 razy grassowało morowe powietrze, nayokropniey zaś w r. 431 przed Nar. Jezusa Chr. w tedy wybuchło w Etyopii, a przez Egipt i Fenicyą dostało się do Persyi i zniszczyło Ateny.

Od Narodzenia Jezusa Chrystusa 145 razy napastowana była Europa, nayokropniey atoli dwa razy, około r. 643 raz, gdy kilka lat wciąz cała prawie zamieszkała ziemia téj klęski doznawała, drugi raz w półowie 14go wieku, i w ten czas morowe powietrze było powodem okropnego przesładowania żydów. W roku 1657 zaraza w Genui 130,000 w Neapolu 300,000 zagarnęła. Gdy iednak z wolna wytępiono lasy, osuszono bagna, rozprzestrzeniono ulice i mieszkania po miastach, większy staranności przyłożono do utrzymania czystości domów i sukien, zwrócono bacność na artykuły żywności, założono szpitale i instytutu kwarentanny, wtedy okropna zaraza ustąpiła z Europy. Przy téj okoliczności nadmienimy że Justynian wydał pierwszy prawo pewną ostrożność względem zarazy przepisujące. W r. 1448 Senat Wenecki ustanowił pierwsze Kollegium zdrowia, które wszystkim następnym Instytutom za wzór służyło. Zażliwość powietrza moro-

wego tyłu jest wypadkami stwierdzona, iż wdzięczność naywiększą winniśmy władzom rządowym za ścisłe zachowanie przepisów w tym względzie, nie uwodząc się bynajmniej zdaniem przeciwnymi, iakie w Izbie niższej Angielskiego Parlamentu słyszyć się dały. (G. de. Fa.)

R O Z M A I T O S C I.

— Walter Scott mieszka w Edinburgu przy ulicy Zamkowej (*castle-street*), w najpiękniejszy okolicy tego przyjemnego miasta. Otwiera się z niego wspaniały widok na morze. Wewnątrz domu największa panuje czystość, służący chodzą z upudrowaną głową w barwie seledynowej. W pokoiu, w którym zwykle Baron pracuje, stoi nad kominkiem gipsowe popiersie Roberta Bruce. Jest to ieden ze starożytnych królów Szkocyi, iak bóstwo iakie od mieszkańców czczony. Gdy przed 7 laty w *Dumferline* zakładano fundamenta do nowego Kościoła, odkryto grobowiec, którego położenie wyraźnie grobowi Bruce odpowiadało, tak iak w dawnych kronikach Szkocyi opisano. Opasany żelaznemi prawie zupełnie zardzewiałemi klamrami, w wielu miejscach pokazywał ślady zniszczonego ołowiu. Znalaziono szczątki szkieletu, pozostałego po mężczyźnie 6 stóp i 2 cale wysokim; całe ciało zawinięte było w materyą adamaszkową złotem haftowaną, z której także niektóre kawałki zostały. Na głowie uważano ślady korony, a ciało zdawało się złożone bydz w trunnie dębowej, która zupełnie już spróchniała. Natrafiono także na ułamki marmuru, bez wątpienia szczątki dawnego mauzolu. Walter Scott, równie iak wielu innych udat się na miejsce to, celem zwiedzenia starożytnego grobowca, i kazał sobie wierny odlew gipsowy wyrobić. Szczegóły te słyszał Pan *Pichot* z własnych ust Barona i umieścił je w najnowszym opisie swéy podróży. Przed tymże podróżnym żaliła się żona Waltera Scotta na Pana *Nodier*, który w opisie Szkocyi górnej umieścił, iż kobiety szkockie mają po większej części szerokie nogi, i bez pończoch chodzą, co się Baronowi bardzo ucieszném wydawało.

— Ludność miasta *Darmstat* wynosiła w r. 1794 tylko 6700 dusz bez woyska. W r. b. zaś, podług urzędowego obliczenia wynosi 19,982.

— Pan *Perkins* w obszernym swoim zakładzie w Londynie robił różne doświadczenia z armatami parowemi w przytomności Jenerała *Congreve* i wielu innych wyższych oficerów. Doświadczenia te wielkie wzbudziły podziwienie, a osobliwie niezwyčajna lekkość wozu, na którym armatę, machine parną i zapas kul, para tylko koni ciągnie. Można śmiało twierdzić że nowy ten wynalazek, wszystkie działania taktyki dotychczasowey w niwecz obraca, wyrachowano bowiem że trzy działa Perkinsa w równyże odległości więcej szkodzić mogą iak 30 zwyczajnych armat.

— Od dnia 1 Stycznia 1824 do 31 Stycznia 1825 roku zawiązało się w Anglii 160 nowych akcyjnych towarzystw, których akcyje w liczbie 1,913,330 wynoszą kapitał 124,176,200 f. s. (828,000,000 tal.) na co 27,417,905 f. s. (183,000,000 tal.) już zaliczono gotowizną.